

***ПОЉОПРИВРЕДНА САВЕТОДАВНА СЛУЖБА
КОСОВСКА МИТРОВИЦА***

**38220 КОСОВСКА МИТРОВИЦА
УЛ.ЦАРА ДУШАНА БР.10
Тел. 028/497-031, Тел/факс 028/497-044
E-mail: pskm@open.telekom.rs
Сајт: psss.rs**

***ПОЉОПРИВРЕДНИ
БИЛТЕН***

Број IX бесплатан примерак
СЕПТЕМБАР 2015 Косовска Митровица

Садржај:

РАТАРСТВО-ПОВРТАРСТВО

-Сетва озимих стрних жита

ВОЋАРСТВО – ВИНОГРАДАРСТВО

- Берба јабуке

СТОЧАРСТВО

- Тов оваца

ЗАШТИТА БИЉА

- Купусов мољац -*Plutella maculipennis*

Сетва озимих стрних жита

Кукуруз на нашим теренима као једини предусев пшеници, јечму, овсу и тритикалеу је сазрео много раније него прошле године. С обзиром на велики дефицит влаге у земљишту најбоље би било жетвене остатке кукуруза уклонити са парцеле (никако спаљивати) и употребити за сточну храну. Ако их заоремо жетвени остаци ће додатно везивати воду у земљишту и конкурисати биљкама. Одмах након бербе кукуруза треба обавити заштитну обраду тањирачом да се не губи евентуална влага из површинског слоја земљишта и да падавине могу да продру у дубље слојеве земљишта. Треба избећи сетву у монокултури пшенице а нарочито код јечма и тритикалеа.

Треба засејати сорте које су већ доказане, добре у последњих неколико година као што су: Симонида, НС-40С, Рапсодија, Звездана. Апсолутно највећу пажњу заслужује НС-40С јер је приносима преко 9 т/ха показала да се ради о изузетно родној сорти. Од сорти озимог јечма треба сејати вишередне сточне јечмове као што је Нонијус и Гранд. Тритикале као сточна храна има одличну перспективу јер припада групи пољопривредних биљних врста које при свом гајењу захтевају мање инпута у односу на друге усеве. Тритикале поред употребе као сточна храна може се веома добро користити и у производњи хлеба мешањем са пшеницом.

Основну обраду треба урадити на дубини од 20-25 см. И то зависи од жетвених остатака и закоровљеност земљишта. Одмах после основне обраде треба затворити бразде, поравнати земљиште па онда сејати. У случају ако буде превелике влаге земљишта између орања и предсетвене припреме, парцелу треба оставити један до два дана да се просуши а потом обавити предсетвену припрему. Посебну пажњу треба обратити тежим типовима земљишта као што је смоница.

Стрним житима треба унети НПК хранива орањем или тањирањем јер се П и К могу унети у дубље слојеве земљишта само на тај начин. Изостављање основне дозе НПК ђубрива ослабиће биљку и према ниским температурама а нарочито према потенцијалним болестима, суши и високим температурама. Са основном обрадом треба унети у земљиште минимум 300 кг/ха НПК(15:15:15)

Сетву озимог јечма и озимог тритикалеа у нашим условима треба сејати од првог до десетог октобра а сетву пшенице можемо сејати од петог октобра до петог новембра. За сетву треба користити декларисано семе чији принос може бити врхунски сетвом 500-600 клијавих зрна по метру квадратном тј. око 260кг/ха семена. Таквом сетвом биљке поседују велику способност за бокорење као и за саморегулацију склопа. Прегуст усев је мање отпоран на полагање, више се утроши воде, већа је конкуренција међу биљкама за светлост и храну слабије се укоренује и друго. Због тога је боље засејати оптималан број зрна или нешто ређе. С обзиром да је семе значајна ставка у трошковима производње зашто би се правили већи трошкови и бацило непотребно више семена. За озими јечам треба обезбедити 350-400 клијавих зрна по метру квадратном што је око 200кг/ха семена.

После сетве треба обавезно обавити ваљање у року од 2-3 дана без обзира дали земљиште има довољно влаге или не.

Саветодавац ратарства-повртарства Зоран Милосављевић

Берба јабуке

Да би производња јабуке била што исплативија, берба плодова мора бити благовремено и правилно одрађена, на најбољи начин и у најповољнијем моменту. Нису пожељне ни превремена, ни закаснела берба. Време бербе зависи од намене и степена зрелости плодова. Правилно убрани плодови дуж се чувају, а на тај начин, уз расположив свеж и квалитетан плод, може се сачекати и одговарајућ пласман.

Под оптималним временом бербе воћа сматра се средњи датум око кога треба да се организује берба (на основу појаве првих знакова боје покожице плода и чврстоће меса). Зависно од временских прилика, од године до године овај датум може и варирати, нешто раније или касније.

Плодови јесењих сората јабуке беру се 7 до 14 дана пре потпуне зрелости, а зимских сората кад достигну највећу крупноћу, а знатно пре потпуне зрелости.

Зимске сорте јабуке, зависно од сорте, подлоге и временских прилика, беру се од средине септембра до краја октобра месеца.

Сорте јабуке окалемљене на вегетативним подлогама, М9, сазревају 7-10 дана раније од оних на сејанцу дивље јабуке. Боље је бербу обавити у два до три наврата, или ако је могуће прво обрати најкрупније и најбоље обојене плодове, а остале касније.

У пуној зрелости беру се сорте јабука за прераду.

Берба јабуке се почиње од јутра, по престанку росе, а ако су високе температуре прекида око подне, и поново наставља у поподневним часовима. Најбоље је да бербу прате температуре ваздуха од 15-25 °С, односно да је суво, лепо и тихо време.

Плодове који су обрани потребно је што пре, за пар часова, изнети из воћњака, ефикасно транспортовати, или директно на тржиште, или за смештај у хладњачу. Приликом бербе посебну пажњу треба посветити очувању плодова, као и очувању родних грана и гранчица.

Како би берба била ефикаснија, пре њеног почетка по јабучњаку треба разместити амбалажу.

Стоне сорте јабука треба брати ручно, док се оне које служе за индустријску прераду могу брати и механизовано. Ручна берба је скупа и спорија, али се таквом бербом обезбеђује висок квалитет плодова. Берба почиње од најнижих грана у круни, а постепено напредује ка врху, како би се отпадање плодова svelo на најмању могућу меру. Приликом бербе руком чувати плодове од механичких повреда, да се пепељак на покожици плода очува. Придржавати се поступка на тај начин што се плод благо обухватити шаком, палац стави на спојно место између петељке плода и гранчице, а затим плод брзим покретом савије ка палцу, чиме ће се веза на спојном месту прекинути. Затим се сваки обрани плод пажљиво ставља у амбалажу.

Уколико су савремени засади, на подлогама слабе бујности, берба се обавља са земље, и то тако што један радник бере са једне, а други са друге стране реда.

Јабука која се употребљава за индустријску прераду може се брати механизовано, при чему обране плодове треба врло брзо употребити. Мане овакве бербе су повреде и оштећења стабла и висока цена механизације.

Од одређивања оптималног времена бербе и организовања превоза обраних плодова јабуке, у великој мери зависи и дужина њиховог чувања.

ТОВ ОВАЦА

Успех у тову одраслих оваца и интензиван пораст подмлатка за производњу младе јагњетине, зависи од расних својстава, нивоа и пуновредности исхране и старости животиња у време това. За тов се користе одрасле овце излучене из приплода (производње), јагњад у време сисања, рано одбијена јагњад или јагњад нормално одбијена. У зависности од старости животиња и режима исхране, разликујемо тов одраслих оваца, тов јагњади на сиси и тов одлучене јагњади.

Тов одраслих оваца – за ову врсту това користе се старе овце, излучене из приплода због одређених проблема у репродукцији. Одрасле овце немају већих захтева у сварљивим протеинима. У организму одрасле овце одлаже се у току 24 часа свега 5-8 гр протеина. Оброк за тов оваца, који траје 70 дана, са телесном масом од 55-65 кг треба да садржи следећа хранива: слама јечма 0,6кг, кукурузна силажа 5 кг, сточна репа 1кг, зрно кукуруза 0,1кг, и сунцокретова сачма 0,1кг. Со у форми пресованих минералних блокова за лизање и воду, треба давати овцама по вољи.

Тов одраслих оваца на паши – у тову одраслих оваца паша може представљати једину храну. Дневне потребе оваца у зеленој маси износе 7-8 кг по грлу. Ова количина зелене масе садржи 2-2,4 кг суве материје, са око 1,4 - 1,6 ХЈ, што обезбеђује висок прираст животиња. Тов оваца треба организовати у току читавог пашног периода. Тов одраслих оваца на паши омогућава добијање значајних количина овчијег меса, уз минимални утрошак радне снаге и средстава. Овцама на паши мора бити стално на располагању свежа питка вода. У току летњег периода това одраслим овцама треба обезбедити 5-6 кг зелене масе и 0,4-0,5 кг концентрата по грлу дневно. Тов се сматра успешним уколико овце на паши за два месеца повећају телесну масу за 6 и више килограма.

Тов оваца у стаји – у стајским условима това у току лета и јесени, веома добри производни резултати се могу остварити исхраном оваца са пуновредним гранулираним смешама концентрата. Грубо сено и слама, самлевени заједно, уз додатак незнатних количина концентрата у гранулама, овце једу у потпуности, што дозвољава максималне уштеде у исхрани. Прелазак оваца на исхрану искључиво са гранулираном храном, мора бити постепен и у току 2-3 дана. При исхрани оваца у тову са гранулираном храном, дневне потребе у храни износе 2,5-2,7 кг, а просечан дневни прираст достиже 170-200 и више грама.

Интензиван тов јагњади са концентратима – у бројним земљама света пракса је да се јагњад после боравка на паши пре испоруке на тржиште дотовљавају са зрном житарица. За тов се најчешће користе јагњад касније ојагњена или са мањом тежином. У ову групу долазе и јагњад која су једном или више оута озбиљно оболела, као и она склона инвазији стомачних и плућних паразита. Мала млечност оваца може бити разлог ниских прираста јагњади, или када су у питању близанци или тројке, без довољно млека. Такође могу бити у питању јагњад која су дефицитарна у једној или више хранљивих материја. Разумљиво је да се од овакве јагњади не могу очекивати тако високи прирасти као од младе и здраве јагњади, која могу постићи тежину и кондицију потребну за тржиште још у периоду млечне исхране

Почетак исхране јагњади са концентратима – већина одгајивача жели што пре да пређе на комплетну исхрану јагњади са концентратима. Потребно, је међутим, одређено време за адаптацију, а нарочито за јагњад која су дошла са лошијих природних пашњака, где нису претходно користила веће количине лако доступних угљено хидратних хранива. При прелазу на оброке богате у скробу, за потпуну адаптацију микроорганизама бурага, потребно је одређено време. Ово је нарочито случај када се ради о оброцима на бази зрна кукуруза, пшенице и осталих врста житарица. Брз прелаз на оброке са високим садржајем зрна житарица често доводи до

акутне киселе индигестије, као последица недовољне адаптације микроорганизама бурага.

Саветодавац сточарства Косовка Јакшић

Купусов мољац-*Plutella maculipennis*

Купусов мољац економски је важна штеточина купуса. Штету наносе гусенице хранећи се листовима, а касније се убушују у главе купуса, оштећују их и загађују изметом. Такав купус губи на квалитету и тржишну вредност. Јавља се повремено и изазива осетне штете на купусу.

Лептир има око 16 mm у распону крила, која су по ивици ресаста. На задњој ивици предњих тамно сивих крила налази се светло жута пруга. Када је инсект у миру крила су кровасто положена преко тела и обе светло жуте пруге задњих ивица предњих крила спојене су у валовиту, пругу дуж тела, што им даје карактеристичан изглед.

Гусеница је око 10 mm, са финим длакама. По телу се налазе црне тачке.

Купусов мољац има више генерација годишње. У континенталним деловима ова штеточина може имати 3-4 генерације, док у медитеранским земљама 4 до 6 генерација. Генерације се преклапају, тако да на нападнутој биљци током вегетације најчешће налазимо све развојне стадијуме, нарочито за време топлог и сушног периода. Први лептири јављају се током априла месеца. Лете у сумрак и за време топлих дана проласком кроз парцелу могу се узнемирити, те лете до висине од 2 m и лако их је уочити. Полаже јаја на биљке из фамилије крсташица. Период полагања јаја траје десетак дана. За то време женка положи до 200 јаја на наличје листа. Испилене гусенице се хране између два епидермиса. Већ после првог пресвлачења оне прогризају један епидермис и изазивају појаву белих пега на листу, карактеристична оштећења за ову врсту. Касније се на листу купуса појављују рупице. Пошто оштете спољне листове гусенице прелазе у унутрашњост главице, где се хране на исти начин. Гусенице купусног мољца могу се заменити са млађим стадијумима гусеница совица, али гусенице совица се задржавају испод листова на дну главица, активне су ноћу и за разлику од гусенице мољца имају крупнији измет.

Гусенице нападају купус, карфиол и рен. Када одрасту претварају се у лутку на листу хранитељке или у биљним остацима на земљи у паучинастом кокону. Презимљава као лутка и одрасли инсект.

Јачина напада и интезитет утврђује се у време масовног пиљења гусеница. Тада се утврђује и проценат нападнутих биљака, као и број гусеница по једној биљци. Када се у просеку на једној биљци нађе више од једне гусенице мољца треба одмах спровести третирање биљака.

У сузбијању купусовог мољца могу се користити препарати на бази:

- ламда цихалотрина-0,2-0,3 l/ha у време масовног пиљења гусеница, а пре развоја ларви IV узраста

- тау-флувалината- 0,3 l/ha у време масовног пиљења гусеница, а пре развоја гусеница III узраста

- есфенвалерата- 0,15-0,2 l/ha од почетка пиљења до развоја гусеница III узраста

Од механичких мера ефикасно је заоравање или спаљивање остатака биљака где ће се наредне године смањити број ове штеточине.

Саветодавац заштите биља **Недељковић Синиша**